

IZ STARIH FOTOGRAFSKIH ALBUMOV

CERKLJANSKI FOTOGRAF
FRANC PETERNELJ

IVANA BIZJAK

Prvi fotografi — amaterji so se v Sloveniji pojavili v 80. letih 19. stoletja. In to ne samo v večjih, ampak tudi v manjših krajih. V času okoli leta 1900 je tudi mali kraj Cerkno v takratni avstrijski deželi Goriško — Gradliščanski imel svojega fotografa amaterja. To je bil domačin Franc Peternelj (1882 do 1951). Bil je sin zidarja in gospodinje. Ko je hodil v šolo, so učitelji opazili njegovo nadarjenost in zanimanje za risanje. Franc se je kasneje učil rezbarstva in podobarstva pri mojstru Štravsu v Cerknem, kjer se je spoznal tudi s fotografijo.¹ Njegove prve fotografije so nastajale že v prvem desetletju 20. stoletja. Nasploh je bil Peternelj izredno iznajdljiv in aktiven človek na vseh področjih življenja. Imel je svoj slikarski atelje, rad je pisal, veliko pa je deloval tudi na še drugem kulturnem področju. Med prvo vojno je odšel v Leoben v Avstriji, kjer se je še izpopolnil v svojem poklicu. Po vrnitvi leta 1917 si je doma uredil temnico in fotografski atelje. Vendar pa mu v času italijanske okupacije (1918—1943) oblasti niso izdale dovoljenja za opravljanje obrti. Bil je namreč zaveden Slovenec in se ni hotel vpisati v fašistično stranko. Kljub temu pa je kot edini fotograf na tem področju vsaj v začetku imel precej posla.

Iz lastnega nagiba je potoval po »terenu« in nastajale so najrazličnejše fotografije z motivi iz vsakdanjega življenja. Nekaj teh Peterneljevih fotografij je še ohranjenih v

fototeki muzejskega oddelka v Cerknem. V večji meri pa so ostali negativni na steklenih ploščah pri njegovi hčerki Vidi in današnjem cerkljanskem fotografu Vinku Tavčarju. Vse njegove fotografije imajo za etnologa izredno veliko vrednost in pomen. Segajo namreč v čas, ki se ga spominjajo le še redki informatorji in nam podrobna analiza utegne posredovati dobro podobo načina življenja v tistem času. Ljudje na njegovih fotografijah, predvsem tistih s terena, so »pravi«, »pristni«. To niso pred objektiv postavljene osebe, temveč osebe, fotografirane v trenutku svojega aktivnega življenja. Lahko rečemo, da je Franc Peternelj s fotoaparatom »zapisal« najrazličnejša področja človekovega dela in življenja nasploh. Predvsem pa so bili to različni elementi delovnih procesov, fotografije oseb, pokrajin z naselji in neposrednim bivalnim okoljem, fotografije najrazličnejših poklicev in seveda fotografije ob važnih življenjskih dogodkih (poroka, smrt). Take fotografije so etnologu zvest dokaz o nekem načinu življenja v določenem obdobju.

V današnjem času, ko smo priča celim poplavam najrazličnejših »etnografskih« prireditvev, od Ljubljanske do Kraške ohceti, bi si organizatorji med drugim lahko ogledali tudi take in podobne fotografije. Tako pa si marsikje oblečejo le žametni telovnik in ogrnejo pisano ruto (mogoče celo tisto, ki so jo lani kupili na razprodaji v Trstu) in že je tu »slovenska narodna noša«!

